

1980 MAJ 19

ESTI HÍRLAP

Ó-BUDA (F)ELTŰNT KINCSEI

Aranyozott ezüstsobrok

A középkori Óbuda kincseiről több feljegyzés maradt. Anonymus szerint: amikor Árpád vezér Attila városában lakomára hívta meg a honfoglalókat, az ételt-italt a nemeseknek arany edényekben hordták fel. Györffy György szerint a leírás nem a fejedelem, hanem III. Béla király udvarának életébe enged bepillantani. Más forrásokból is sejtjük a királyi szállás, a prépostság és a királynék vára gazdagságát. De, ahogy eltűnt a város, úgy eltűntek a kincsek is. Vagy mégsem?

Gazdag kolostor
Mecénás királynők
Sárkányos kapu

templom és palota. A gótikus templom helye már ismert, a romok egy része megtekinthető a Zichy-kastély pincéjében. Közeliében volt a románkori templom és a prépostság díszes palotája. Errefelé helyezték el a középkori egyetemet is. Királyaink az óbudai egyháznak nagy javadalmakat adtak. Elképzelhető, mennyi érték halmozódott itt fel.

FELTÁRJÁK, MEGŐRZIK

PÁRATLAN ÉRTÉKEK

Ma amerikai múzeum őrzi a híres Anjou-oltárt. A páratlan értékű ötvösmunka a XIV. századi királynéi vár kincse volt. A házi oltár szekrényében a gyermekét tápláló Mária és két angyal szépen aranyozott ezüstsobora, szárnyain pedig a szentek ezüstmánc képe látható. Gerevich László azt gyanítja, hogy az oltárt Erzsébet királyné a Szent Klára rend szüzeinek adományozta. Amikor Óbuda apácai elmenekültek a törökök elől, elvitték kincseiket is. Később Batthyány Ignác erdélyi püspök vette meg az oltárt, majd Párizsba került a Rothschild-családnak, azután pedig a New York-i Metropolitanhez.

Gazdag kolostor volt az óbudai. Erzsébet királyné

írja, hogy itt száz ispán vagy nemes lányát helyezték el. Ezért dús javadalmakat kapott a zárda. Valójában Óbuda egyik földesura lett. A hajdan „csodálatos ékességű” kolostor elpusztult. A Goli mellett csak a roppant méretű falak láthatók.

Most, hogy a Fő tér körül megkezdődött a XI. századi ősi Buda, a hídfő déli oldalán pedig a királynéi vár, a XIII–XVI. századi Ó-Buda feltárása, új remény éledt a kutatókban. Talán megtalálhatják a művészeti alkotások egy részét. S a remény nem alaptalan.

ÁSATÁSOK A FŐ TÉREN

Agnés királyné emlékezik meg először az „óbudai királyi vár” építési munkáiról, 1301-ben. A legnagyobb építető Erzsébet királyné volt. A forrásokból kiderül, hogy különféle munkálatokra adott megbízást Szilágyi Erzsébet és Beatrix királyné is. Mit hagyott meg az idő a sok építkezésből?

Már az első ásások eredményesek voltak. S az ékes sárkányos kapu a XIII. századból már látható a Budai Várban, a Történeti Múzeum középkori emlékei között. Még egy sárkányos töredék is előkerült: lehetséges, hogy trónszék darabja. Az ásások helyén románkori kapu található. A Kálvinközben a paplak alatt tárták fel.

Most a legnagyobb várokozás a Fő téri kutatásokat előzi meg. Itt állt a királyi udvarház, a prépostsági

A kiásott románkori kővek a XI. századi templom, esetleg a királyi szállás emlékei. A két gótikus szobor a XIV. századi templom, vagy a palota öröksége. S ez jelzi, hogy megvan Óbuda legfontosabb lelőhelye!

— A kastély előtt feltárt XI. századi falat a XV. században kiegészítették — mondja dr. Bertalan Vilmosné, az óbudai kutatócsoport vezetője. — Még nem tudjuk, minek a falak hossza. Tény, hogy a falak hossza a kastély alá nyúlnak. Itt tártuk fel a gótikus emlékeket is. De a lelőhelynek még csak egy kis részét ástuk fel...

Amikor feltöltötték a XVII.—XVIII. században a Fő teret, a palota és a templom romjait részben beépítették. De a szobrok, s a többi művészeti alkotás kincset érő töredékeit a mélybe dobták... Most ezt találták meg.

A Fő tér mellett régészeti-művészeti kincsesbánya rejtőzik. Helye szinte mértelenyi pontossággal ismert. Nehezek itt az ásási felvételek. De fel kell tárni és meg kell őrizni a középkori Óbuda örökségét.

Aczél Kovách Tamás